

Голас Прадзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЙЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ
№ 16 (1074), Красавік 1969 г.
Год выдання 14-ы
Цана 2 кап.

Мінскі ЦСР
Красноармейская 9
Дзяліцкая ім. Леніна

**ВІНШУЕМ
ПАТРЫЁТАЎ
БЕЛАРУСІ
ЗА МЕЖАМІ
БАЦЬКАЎШЧЫНЫ
СА СВЯТАМ
МІРУ,
ПРАЦЫ!**

Васьмідзiesiąтая вясна

На парозе 1 Мая — свята салідарнасці і аднаенства працоўнага люду зямлі. Яно прыходзіць да нас разам з першымі кветкамі і цёплым подыхам веснавага ветру, калі гулам матораў і спевамі жаўрука абуджаюцца гоні і бурштынавае зерне падае ў першыя бароны ўрадлівай нівы.

Першамай пераступае парог нашага дома ў прыгожую і непаўторную пару, калі абмытыя першым веснавым дажджом гарады прымаюць урачысты выгляд, а промні шчодрага сонца ветліва зазіраюць у цэхі заводскіх карпусоў, дзе людзі вараць сталь, ткуць з вясёлкі тканіны, даюць жыццё разумным машынам.

Для савецкіх людзей Першамай — гэта свята разнаволенай працы. З той пары, як мы самі сталі гаспадарамі краіны і не багаццяў, мы выходзім 1 Мая на вуліцы і плошчы са шчаслівымі песнямі, з добрым настроем, з рапартамі працоўных пераможцаў.

Як заўсёды, напярэдадні гэтага вялікага свята Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза звярнуўся да свайго народа, да працоўных усіх кан-

тынентаў з першамайскімі заклікамі.

Мы працягваем руку дружбы ўсім, хто імкнецца працаваць у імя міру і прагрэсу чалавецтва, хто змагаецца з рэшткамі ганебнай каланіяльнай сістэмы, хто дабіваецца для пралетарыяў усяго свету лепшай долі.

Вось чаму наш самы страшны заклік — «Пралетарыі ўсіх краін, аднайдзеся!» Яднайдзеся ў барацьбе супраць наступлення капіталу на правы рабочых, гуртуецца сілы ў змаганні з імперыялізмам, неафашызмам і рэакцыяй, шчыльнай рады ў абароне міру, дэмакратыі і сацыялізма!

Цэнтральны Камітэт нашай партыі шле брацкае прывітанне народам сацыялістычных краін і маладых нацыянальных дзяржаў, якія вызваліліся ад каланіялізму, рабочаму класу капіталістычных краін, які самааддана змагаецца за палітычныя і сацыяльна-эканамічныя правы працоўных, і патрыётам, якія пакутуюць у турмах і фашысцкіх зацэнках. Нашы гарачыя пацукі салідарнасці і пажаданні хутчэйшай перамогі мы шлём гераічнаму в'етнамскаму народу, які мужна змагаецца супраць агрэсіі

амерыканскага імперыялізму, за свабоду і незалежнасць свайго радзімы.

Сёлетні Першамай — юбілейны. І мы, савецкія людзі, і нашы браты на класу ва ўсім свеце будзем адзначаць яго ў васьмідзiesiąты раз. Восемдзiesiąт вяснаў мінула з тае пары, калі ў 1889 годзе на Міжнародным кангрэсе сацыялістаў у Парыжы 1 Мая было абвешчана міжнародным святам пралетарыяў. Так была ўшанавана памяць рабочых Чыкага, якія 1 мая 1886 года выступілі ў абарону сваіх правоў і былі па-варварску расстраляны амерыканскімі ўладамі. У гонар іх, у знак салідарнасці з працоўнымі ўсёй зямлі ўзнімаем мы 1 Мая высокую над калонамі чырвоны сцяг.

Падзеі тых дзён — ужо гісторыя. Але мы заўсёды памятаем пра іх і нагадваем усяму свету: рабочыя, ваша сіла ў аднанні і адзінстве дзеянняў! Толькі разам, плячо да пляча, толькі сумеснымі намаганнямі можна дабіцца вызвалення ад кайданоў фізічнай і духоўнай няволі і ўсталяваць грамадства сацыяльнай роўнасці і справядлівасці.

У тым, што рабочыя некаторых развітых капіталі-

стычных краін сёння могуць пахваліцца высокім жыццёвым узроўнем, не перавага прыватна-ўласніцкай сістэмы гаспадарання. Гэтага дабіліся пралетары рашучымі і паслядоўнымі выступленнямі ў абарону сваіх правоў, стойкасцю і арганізаванасцю ў барацьбе на класавых барыкадах.

Год мінулы паказаў, што класавыя баі ў краінах капіталу не заціхаюць, а наадварот, усё больш абстраюцца. Летась 57 мільёнаў працоўных буржуазных краін удзельнічалі ў забастоўках. Гэта на 10 мільёнаў больш, чым у 1967 годзе. У маі-чэрвені мінулага года амаль трэцяя частка насельніцтва Францыі выйшла на вуліцы з патрабаваннямі: павялічыць заробную плату, палепшыць сістэму сацыяльнага страхавання, умацаваць правы прафсаюзаў. Сумеснымі намаганнямі рабочы клас Францыі дабіўся паліпашэння ўмоў жыцця і працы.

Баставалі летась 40 тысяч амерыканскіх гарнікаў, больш месяца працягвалася барацьба за свае правы дзясці тысяч работнікаў электрастанцый Канады, 12 мільёнаў працоўных удзельнічалі ў лістападаўскай усе-

агульнай 24-гадзіннай забастоўцы ў Італіі.

Такімі ж рашучымі былі выступленні прагрэсіўных сіл свету ў падтрымку гераічнага народа В'етнама, супраць Ізраільскай агрэсіі на Блізкім Усходзе, за нацыянальнае вызваленне і незалежнасць народаў Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі.

«Надыходзіць дзень вялікага свята рабочых усяго свету. Першамай святаюць яны сваё абуджэнне да святла і ведаў, сваё аб'яднанне ў адзіны братні саюз для барацьбы супраць усялякага прыгнёту, супраць усялякага самаўладства, супраць усялякай эксплуатацыі, за сацыялістычнае ўсталяванне грамадства». Гэтыя словы, напісаныя Ул. І. Леніным яшчэ ў красавіку 1904 года, і сёння не страцілі свайго глыбокага зместу.

У дзень вялікага свята працоўных мы шлём ім сваё палкае прывітанне. Мы хочам, каб наш заклік пачулі на ўсёй планеце:

«НЯХАЙ ЖЫВЕ 1 МАЯ — ДЗЕНЬ МІЖНАРОДНАЙ САЛІДАРНАСЦІ ПРАЦОЎНЫХ У БАРАЦЬБЕ СУПРАЦЬ ІМПЕРЫЯЛІЗМУ, ЗА МІР, ДЭМАКРАТЫЮ І САЦЫЯЛІЗМ!»

— Ваш Союз объединяет более 12 тысяч коллективных членов обществ дружбы (школы, вузы, заводы, фабрики, различные учреждения). Не могли бы вы рассказать об их деятельности?

— Я сошлюсь только на один пример. Многие московские школы являются коллективными членами Общества советско-чехословацкой дружбы. В этих школах регулярно проходят встречи с чехословацкими друзьями, с теми, кто побывал в Чехословакии, вечера, посвященные литературе, искусству этой страны, фестивали чехословацких фильмов. Многие учебные заведения проводят «заочные путешествия» по городам и областям Чехословакии, что дает возможность лучше познакомиться с делами, с жизнью чехословацкого народа, установить дружеские связи со школами, фабриками, заводами.

Большое распространение получила такая интересная форма интернациональной работы, как экспедиции школь-

ников по местам, связанным с историей дружбы между народами СССР и Чехословакии. Конечно, подобная работа ведется обществами дружбы с другими социалистическими странами.

Кстати сказать, совсем недавно наша делегация, в которой довелось участвовать и мне, возвратилась из Чехословакии, где был подписан план сотрудничества между Союзом чехословацко-советской дружбы и нашей организацией на 1969 год. Предусмотрено широкое культурное сотрудничество, значительно увеличится обмен делегациями и туристами. Будут и дальше развиваться непосредственные дружеские связи между отделениями организаций дружбы обеих стран, коллективами многих предприятий и учреждений.

— Не сказались ли на деятельности и взаимоотношениях советских и зарубежных организаций дружбы международные события последнего времени?

— Попытки реакционных сил обострить международ-

ную обстановку, естественно, таят в себе большую угрозу и для дела дружбы. Грязная война США во Вьетнаме, непрекращающиеся агрессивные действия Израиля, провокационная политика пекинских руководителей — было бы неверно утверждать, что эти события не наложили отпечатка на развитие сотрудничества народов, не вызвали трудностей в деятельности организаций дружбы. В то же время эти события побуждали все здравомыслящие силы еще энергичнее искать пути сближения народов и государств, чтобы обезвредить угрозу миру.

Для нашей организации прошедший год отмечен новыми успехами в развитии массового движения дружбы советских людей с другими народами. Возросло число отделений и коллективных членов обществ, созданы новые организации дружбы с зарубежными странами. Еще более широкие формы приняла работа по интернациональному воспитанию советских людей, укреплению братского

союза с народами социалистических стран, солидарности с народами, борющимися за свою независимость. Вот лишь один пример. Наши общества дружбы провели более 25 тысяч мероприятий, посвященных солидарности с вьетнамским народом.

Тысячи наших активистов выезжали за рубеж по приглашению обществ для участия в проводимых ими массовых акциях дружбы. Многие тысячи зарубежных гостей приняли и советские общества. Только из стран Западной Европы у нас побывало более 10 тысяч представителей.

С каждым годом растут ряды наших друзей. Теперь мы поддерживаем тесные связи с 99 организациями дружбы с Советским Союзом в зарубежных странах.

— На сессии Совета ССОД было принято обращение ко всем зарубежным друзьям Советского Союза с призывом активно участвовать в праздновании 100-летия со дня рождения Владимира Ильича Ленина. Как ваша организа-

ция и сотрудничающие с ней зарубежные общества готовятся к этой знаменательной дате?

— Широкие мероприятия, посвященные юбилею В. И. Ленина, легли в основу планов сотрудничества, заключенных нами с зарубежными странами на 1969 год.

Глубокое уважение и любовь к Ленину, к советским людям, преданно продолжающим его дело, находит яркое выражение в подготовке к празднованию 100-летия великого вождя во всех частях земного шара. Во многих странах по инициативе обществ дружбы с СССР этот год провозглашен Годом Ленина.

Под ленинским знаменем дружбы народов и верности интернациональному долгу встречают славный юбилей советские люди. Советские организации дружбы отмечают ленинский год еще более широким и массовым участием в деле развития дружбы с народами всего мира.

(АПН).

• НАШИ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ •

УАРШАНСКИМ раёне ёсць старажытная вёска Барздоўка. Стаіць яна на дарозе, што звязвае Оршу з гарадскім пасёлкам Горкі. Калгас імя Куйбышава, які тут знаходзіцца, — адна з перадавых гаспадарак раёна.

У вёсцы многа садоў. Вясну яны сустрэкаюць буйным цвіценнем, восень — густым водарам духмянай антонаўкі.

Кожны раз, калі прыязджаеш сюды, знаходзіш перамены: новыя фермы, жылля дамы, слупы электраліній, грамадскія пабудовы.

Цяпер калгасы цэнтр не пазнаць.

— Будзем па генеральнаму плану, — гавораць старшыня арцелі Пётр Вараноўскі. — Паглядзіце ў акно. Адсюль відаць новая вуліца з акуратнымі дамамі пад белым шыферам. Амаль праз дом тэлевізійныя антэны. Уздоўж вуліцы — водаправодныя калонкі. Нашы даходы за апошні час узраслі да шасцісот тысяч рублёў у год. У цэнтры вёскі ўзвялі дом культуры, пабудавалі магазін, лазню. Але запатрабаванні калгаснікаў растуць, і за імі трэба паспяваць. Гэта мы ўлічваем у планах развіцця гаспадаркі. Прадугледжана пабудова дзіцячых ўстановаў, спартыўных збудаванняў. На будаўніцтва калгас штогод адпускае 100 тысяч рублёў, ды дзяржава столькі ж дае ў растэрміноўку на 20 год.

Расце і аплата працадзя. У мінулым годзе на адзін чалавек-дзень было выдадзена каля 4 рублёў.

Сваімі поспехамі, планами на будучае кал-

гаснікі падзяліліся з сястрой Куйбышава Галінай Валяр'янаўнай, якая наведала калгас. Сардэчна і гасцінна сустрэкалі калгаснікі гасцю. Яны паказалі ёй сваю гаспадарку, расказалі аб жыцці, самадзейных артысты далі вялікі канцэрт у яе гонар. Галіна Валяр'янаўна падзялілася сваімі ўспамінамі аб брату, расказала калгаснікам аб апошніх гадах яго жыцця, пажадала сельскім хлебаробам новых поспехаў у працы.

Г. БЯЛЬКЕВІЧ.

МНАГАЛЮДНА ў гэтыя дні на Барысаўскай міжраённай базе «Сельгастэхнікі». Калгасы і саўгасы набываюць тут трактары, камбайны, прычэпы і навясны сельскагаспадарчы інвентар, запасныя часткі, мінеральныя ўгнаенні. Новую тэхніку атрымалі нядаўна калгасы імя Чкалава, «Чырвоны наваселец», саўгасы «Вяляцічы», «Стара-Барысаў» Барысаўскага раёна.

Ужо ў гэтым годзе да веснавых палявых работ база адпусціла каля 80 трактараў, 76 камбайнаў розных марак, сотні сеялак, культыватараў, плугоў і іншых прылад. У Барысаве новую тэхніку набываюць таксама гаспадаркі Бярэзінскага, Вілейскага, Крупскага, Лагойскага, Смалявіцкага і іншых раёнаў Мінскай вобласці. Толькі ў гаспадарках Барысаўшчыны сёлётайнай вясной на палі выйдзе 768 трактараў, гэта амаль у два разы больш, чым іх было ў 1965 годзе.

П. БАРОДКА.

Прадукцыя мінскага завода імя Арджанікідзе заваявала славу ў нашай краіне і за рубяжом. Цяпер калектыў завода рыхтуецца да міжнароднай выстаўкі «Аўтаматызацыя-69», якая ў хуткім часе адкрываецца ў Маскве. Сярод лепшых айчынных экспанатаў на ёй будзе дэманстравацца і новая электронна-вылічальная машына «Мінск-32». НА ЗДЫМКУ: ідзе адладка машыны «Мінск-32».

Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Большинство материалов сегодняшнего номера газеты посвящено празднику трудящихся земного шара 1 Мая. В передовой статье «ВАСЬМІДЗЕСЯТАЯ ВАСНА» отмечается, что в нынешнем году и советские люди, и рабочие, крестьяне, прогрессивная интеллигенция всего мира будут отмечать этот знаменательный день в восьмидесятый раз. В 1889 году в Париже на Международном конгрессе социалистов в память выступления рабочих Чикаго 1 мая 1886

года, варварски подавленно-американскими властями, был объявлен ежегодный международный праздник пролетариев — 1 Мая. В канун Первой мировой войны Комитет КПСС обратился с призывами к советскому народу, к народам всех стран бороться за мир и социальный прогресс, сплоченно выступать против реваншизма и милитаризма, за прекращение американской агрессии во Вьетнаме, за развитие сотрудничества и добрососедских отношений между народами всех стран.

Февральский номер ежемесячника, который издается Секретариатом ООН «Secretariat News», открывается статьей, посвященной столице Советской Белоруссии Минску. Минск недавно отпраздновал свой 900-летний юбилей. На протяжении столетий враги опустошали и грабили Минск, оставляя после себя одни развалины. Но город, как феникс, поднимался снова и снова из крови и пепла. Самое последнее — менее чем 30 лет назад — уничтожение города было наиболее

жутким из всех, что сохранила человеческая память. Когда 3 июля 1944 года Советская Армия и белорусские партизаны освободили Минск, они увидели один развалины. Те, кто выжил, будто призраки, выходили из землянок и руин. И сейчас минчане по праву гордятся своим городом, его мощным индустриальным центром, новыми районами и пригородами. Орден Ленина Минск носит как признание своего мужества и стойкости, как награду за восхождение («ГОРАД-ФЕНИКС», 4 стр.).

Нелегким был жизненный путь Марии Софроновны Бушило. Судилась при буржуазной Польше за кусочек земли, боролась за свободу. Советская власть в 1939 году открыла путь к новой счастливой жизни. Через месяц после освобождения Марию Бушило выбрали депутатом Народного собрания бывшей Западной Белоруссии, а потом — членом Полномочной комиссии на Чрезвычайную V сессию Верховного Совета СССР. И вот она в зале Кремля. Один за дру-

гим выходили на трибуну депутаты, рассказывали о себе. Председатель назвал имя Марии Бушило. «Товарищи депутаты! Я депутатка из Полесья. За ту радость, что чувствую сегодня, я и мои близкие проливали кровь, сидели в тюрьмах», — сказала в своем выступлении Мария. Во время войны М. Бушило была расстреляна фашистами. Из семьи депутатки остались в живых только две дочери — Вера и Юлия («ДЭПУТАТКА», 5 стр.).

Исполняется 35 лет со дня установления Советским правительством высшей ступени отличия — звания Героя Советского Союза. Впервые это звание было присвоено отважным полярным летчикам, которые сняли со льдины экипаж и пассажиров парохода «Челюскин». Челюскинская эпопея еще раз показала, что советский человек не дрогнул в тяжелой минуте. Перелистывая документы 35-летней давности, видишь, чувствуешь, что помогло выстоять группе людей, которая обучилась после гибели «Челюс-

кина» на дрейфующей льдине. Их спасла глубокая вера в свой народ, мужество, дисциплина. Эти черты характера советского человека не раз проявлялись и потом, во время дрейфа папанинцев, в годы Великой Отечественной войны, в освоении целины, при штурме Антарктиды, в легендарных рейсах космонавтов и совсем недавно при обороне советских границ на реке Уссури («ПАЗЫЎНЫЯ «ЧАЛЮСКИНА», 7 стр.).

Как-то повелось, что в печати чаще всего освещаются боевые эпизоды и героические подвиги. Но на войне после боя возникало затишье. О таких днях затишья, о том, как бойцы готовили концерты художественной самодеятельности, выступали в землянках и траншеях на переднем крае обороны, рассказывает заслуженный деятель культуры БССР А. Флесаренко в статье «У ЧАС ФРАНТОВОГА ЗАЦІШША (7 стр.).

Pages from Lenin's Life

Lenin directed *Pravda* from day to day, carried on a lively correspondence with its editorial board, helped them to correct their mistakes, and welcomed the paper's every success. He worked hard to have the paper distributed among the workers in good time, to increase the size of its editions, and he recommended that subscriptions should be offered directly at the plants and factories. He said that the working class newspaper must be militant, that it must lead, boldly raise various questions, and expose those who harmed the working class and the revolution.

Lenin wrote for *Pravda* almost every day. On its pages, the leader of the Bolshevik Party explained to the masses of workers the essence of Marxist teachings, and the meaning of the revolutionary theory of Marxism. From 1912 to 1914, *Pravda* carried over 280 articles by Lenin, many of them bearing such pseudonyms as V. Ilyin, V. Frel, V. I., T., Pravdist, Statistician, Reader, etc.

In June 1912, in order to be nearer to Russia, Lenin moved from Paris to Cracow, in Poland, where he lived for more than two years, until the outbreak of the First World War. He spent the winter in Cracow, and the summer in a village called Poronin. When the war broke out, Lenin was arrested by the Austrian authorities on a false charge of spying for the tsarist government. The absurdity of the charge was argued by public leaders in Poland and Austria, who came out in Lenin's defence. After keeping Lenin in prison for about a fortnight, the Austrian authorities were obliged to release him.

Lenin believed it necessary to continue to direct the revolutionary struggle of the workers against tsarism and the imperialist war, and to carry on the work which had been interrupted by his arrest. But this was very hard to do in Austria, one of the belligerent countries. Accordingly, he secured permission to go to Switzerland, where he lived, first in Berne and then in Zurich, until March 27th (April 9th), 1917.

LOYALTY TO PROLETARIAN INTERNATIONALISM

The imperialist war broke out in the summer of 1914. At the time, Lenin was in Poronin, and from the very first day he began a most determined struggle against the war. The war was being fought between two groups of imperialist states: one was headed by Germany, the other by Britain and France and included tsarist Russia. On both sides it was an unjust war of aggrandizement, started in the interests of the imperialists.

Was the war unexpected? No, it was not. Lenin had repeatedly warned that the capitalists were preparing for war, and had urged a struggle against it. International socialist congresses had worked out the Social-Democratic tactics in respect to the war.

The leaders of West European socialist parties undertook to fight against the war, and if it broke out, to lead the working class in overthrowing capitalism. But when the war actually occurred, the leaders of these parties betrayed the interests of the proletariat and openly sided with the bourgeoisie of their own countries. In France, Britain and Belgium, the socialists entered the government, and in Germany they voted for war credits. They justified the policy of the imperialist governments of their countries and called on the peoples to support the war, conducting chauvinist propaganda among the workers. They maintained that the struggle for socialism, the class solidarity of the workers of different countries, and their internationalist cohesion were a matter for peacetime, but in wartime, the workers should forget about their class interests and subordinate everything to the war. Socialists who held such views came to be known as social-chauvinists: they were socialists in words and chauvinists in fact. In Russia, the policy of social-chauvinism was conducted by Plekhanov, Alexinsky, Maslov and others.

Another section of the socialists, led by Kautsky in Germany and Trotsky in Russia, adopted a stand known as «centrism», which is why they were called «Centrists». They declared their disagreement both with the social-chauvinists and with their opponents, but actually in every way supported the social-chauvinists, justified their actions and helped them to deceive the workers. This was how the leaders of the socialist parties disgracefully betrayed the cause of socialism and internationalism. It is their fault that the Second International, which was to have led the workers of all countries in the struggle against the war, came to a sad end: it broke up into separate parties, warring with each other, and the workers were unable to organize unanimous opposition to the war.

In that difficult historical period, Lenin and his Bolshevik Party raised high the banner of proletarian internationalism. The whole world heard Lenin's courageous call to declare war on the war. Lenin said that workers should not shoot down their fellow-workers in other countries, but should turn their guns against the reactionary bourgeois governments. This was a call for proletarian revolution.

At the time, the national question acquired exceptional importance. In preparing the world war, the capitalists and the landowners intensified national strife and endeavoured to split up the working class. The tsarist government tried to stamp out the national-liberation movement and incited one nation against another. Lenin set the Bolsheviks the task of safeguarding the international unity of the working class movement, for he saw this as the basic condition for maintaining its strength. It was extremely important in Russia, a country inhabited by many nations, to merge the class struggle of the Russian proletariat with the struggle of the workers

and all working people of oppressed nations.

In his articles, *Critical Remarks on the National Question* and *The Right of Nations to Self-Determination*, Lenin developed and substantiated the Marxist programme on the national question and the Bolshevik Party's national policy. The main planks of Lenin's national programme were: complete equality of nations, the right of nations to self-determination (i.e., the right to secede and set up an independent state), and the strong alliance of workers of all nationalities in common proletarian organizations.

Lenin said the main thing was unity of workers of all nationalities and their cohesion under the banner of proletarian internationalism.

Lenin was the first Marxist to disclose the essence of the new epoch which human society had entered. This he did in his book, *Imperialism, the Highest Stage of Capitalism*, which he wrote during the war. In this book, Lenin explained that by the beginning of the 20th century capitalism had entered a new period of its development namely, imperialism.

Lenin also approached in a new way the question of the possibility of victory of the proletarian revolution. Up till then, Marxists held that the victory of the socialist revolution in one country was impossible. They believed that it could win only simultaneously in all or in the majority of the most developed capitalist countries. On the strength of new data on social development, Lenin drew the conclusion that in the epoch of imperialism the socialist revolution could well win initially in a few, or even in one separate capitalist country.

This was a further development of the Marxist theory of socialist revolution, and was of exceptional importance. It showed the workers a revolutionary way out of the imperialist war and of escaping the calamities bred by imperialism.

When the bourgeois-democratic revolution broke out in Russia in February 1917, Lenin was in Switzerland. As soon as he learned about the victory of the revolution and the overthrow of tsarism, he sent a telegram to the Bolsheviks in Russia and wrote his *Letters from Afar*, in which he gave detailed answers to all the questions facing the Party in connection with the revolution.

While the imperialists of Britain and France allowed exiles of other parties free passage to Russia, they refused to allow transit to Lenin and his associates, for fear of their influence on the revolutionary masses.

Lenin's heart and mind were with his homeland, and he persistently sought ways for an early return to Russia.

With great difficulty and with the support of the Swiss Social-Democrats, Lenin finally succeeded in organizing the return home of a group of Bolsheviks and other emigres via Germany, the only way open to them at the time.

ГОРАД-ФЕНІКС

Лютаўскі нумар штомесячніка, які выдаецца Сакартатарыям ААН — «Secretariat News», — адкрываецца артыкулам, прысвечаным сталіцы Савецкай Беларусі Мінску. На вокладцы часопіса — вядомыя «вароты горада».

Мінск — сталіца Беларусі — нядаўна святкаваў свой 900-гадовы юбілей. Але хіба знойдзеце вы аднак часу на плошчах і бульварх гэтага сучаснага індустрыяльнага горада, імя якога стаіць на ўсіх скрыжаваннях беларускай гісторыі!

На працягу стагоддзяў неаднаразова ворагі спусташалі разбуралі Мінск, рабавалі яго і нішчылі, пакідаючы пасля сябе адні бур'ян ды каменні. Але горад, як фенікс, узнікаўся зноў з крыві і попелу.

Жыццёвая сіла горада, відаць, ішла ад яго легендарнага заснавальніка — Менеска. Ён, як гаворыць паданне, быў моцны, нібы Геркулес, і да таго ж ведаў сакрэты чараўніцтва. Паводле падання, Менеск збудаваў млын з сямю жорнамі на балоцістых берагах Свіслачы. Там яго людзі малолі муку не з жыта, а з камення. Сам Менеск у той час збіраў на навакольных вёсках воінаў, каб абараніць сваё паселішча. Хто ж ёў хлеб, зроблены з той страшнай мукі? Расказвалі, што Менеск і яго воіны былі гасціннымі гаспадарамі: ні аднаму марадзёру не дазвалялі яны ўстаць з пустым жыватам з-за стала. Трыццаць тысяч магільных курганоў на дарогах к Мінску — добры доказ гэтага.

Самае апошняе — менш за трыццаць гадоў назад — знічэнне горада было найбольш жудасным з усіх, што захавала чалавечая памяць. Калі 3 лістапада 1944 года Савецкая Армія і беларускія партызаны вызвалілі Мінск, яны ўбачылі адны толькі руіны, што курчыліся дымам, ды падых смерці вакол. Не было ні святла, ні вады, ні ежы. Вуліцы былі ператвораны ў мініныя палі. Абвіты калючым дротам, як прывід у чорных лахманах, стаяў шклет Акадэміі навук. Савы вілі сабе гнёзды ў руінах кансерваторыі.

Але хаця гэта і здавалася дзіўным, сярод бур'яну можна было ўбачыць першыя адзнакі жыцця — лапінкі дзікай цыбулі і спеючых каласоў жыта, якія былі клапатліва агароджаны скручанымі кавалкамі жалезных ложкаў і разбітай мэбл. Тыя, хто выжыў, быццам здані, страшныя ад гора, чорныя ад копаці і дыму, але няскораныя, выходзілі з-пад руін.

Звонам сякер, пахам плавіння і свежай гліны адзначаны пачатак узнаўлення Мінска. Прайшло дваццаць пяць гадоў з той пары, і мінчане, якія добра памятаюць сваё мінулае, па праву ганарацца новымі будоўлямі, плошчамі і бульварамі, яны ганарацца магутным індустрыяльным цэнтрам, які вырастае на старым Марцілёўскім тракце, ганарацца новымі раёнамі горада і яго прыгарадамі, што сталі цяпер часткай вялікага горада. Ордэн Леніна горад носіць як прызнанне сваёй мужнасці і стойкасці, як узнагароду за ўвакрасненне з попелу.

Пераклад з англійскай Л. ГУСЕВАЙ.

НОВЫЯ ВЕРШЫ

Сяргей ПАНІЗНІК

Вясна! Так блізка тваё неба,
І пахне воблака, як бохан хлеба.
Разбегся над лясамі гром,
Махнуў сваім цяжкім крылом.
А неба развінаецца,
шырэе,
Разламваецца і ад хмар шарэе.

«Голас Радзімы»
№ 16 (1074).

Штурхае навалніца свой паром.

Вясенні гром! Вясенні першы гром!
Дажжом спагадным вызначаны след:
— Ідзі, вясна, ў зялёна-сіні свет!

Васіль ЗУЕНАК

Ты з'явілася так нечакана
У мігусні развітанняў трывожных.

ПАРТРЭТ

Лёг спакойна профіль чаканны

На акне казінна-дарожным.
Гаварыла нязначныя словы.
Толькі вочы былі, як малітва:
Не туды, не туды нясло нас
Злое буйства жалезных рытмаў...
Я прыпынак дакладна ведаў:
Ён у той далёкай краіне,
Дзе па росах адна непаседа
У пушчу бегала вусны малініць;

Дзе другі — гусніным прэм'ерам —
Цёгся ў поле з цёплай пасцелі;

Дзе сустрэцца, па нейкіх намерах,

Сцежкі нашы не захацелі...
Ты з'явілася так нечакана.
І так позна...
«Мой дзень вясновы, —
Ты сказала, — даўно адспяваны.
Застался асеннія словы...»

Данута

БІЧЭЛЬ-ЗАГНЕТАВА

На даліне Пахне сена.
На далоні

Маці-мачыхі Сонца села.

Светла-русы мясечык той
Марудна п'е сырадой.
Над конаўкай белыя вусы.
Ячмень натапырыў вушы.
— О-о-о-х!
Баравік пралупіў мох.
Прыхапіўшы ў руку муржынку,
Жанчына гоніць сцяжынку, —
Вяртаецца перад ноччу
У вулей пчала з медазбору.
Грамы, як каты, вуркочуць
На вуха бору.
Плешчудца поўныя рэкі —
Светлых надзей арэлі.

РУССКИЙ ХОР ВИННИПЕГА

Говорят, песня — душа народа. Как это верно! В песне можно выразить свою радость, печаль и тоску по любимой Отчизне. Нам, живущим далеко от Родины, своя песня нужна, как хлеб и воздух. Поэтому на вечера, на которых выступает наш хор, приходит много народу. Каждый, кого связывают с Русью узы родства, не пропускает ни одного нашего концерта.

Но немножко о самом коллективе. Русский хор города Виннипега состоит из 32 человек, 19 в женской группе и 13 — в мужской. Кроме того, у нас есть и танцевальная группа. Руководит нашим хором Елена Чачковская, строгий, требовательный и добрый человек. Ее энтузиазм передается нам всем. Раз в неделю после работы мы собираемся на репетиции. Несколько часов пролетают с неимоверной быстротой. Но это самые счастливые часы в нашей жизни: мы забываем об окружающем нас мире и на крыльях песни уносимся к родным берегам. А петь русские, белорусские, украинские песни все мы любим.

Наш коллектив знает не только выходы из Советского Союза. В январе этого года женская группа хора была приглашена на вечер, в котором принимали участие представители разных национальностей, живущих в Виннипеге. Вечер прошел очень хорошо. Все стремились как можно лучше показать свое мастерство. Мы исполнили четыре песни: «Хорошата, рожь густая», «Восемнадцать лет», «Ивушка», «Барыня».

Публике наше выступление понравилось. А одна местная газета так написала: «Русский хор ФРК, который выступил на международном вечере, показал себя с лучшей стороны. Это было замечательно! В красивых русских костюмах хор выглядел великолепно.

А своими чудесными песнями он покориł зрителей. Из всех групп, которые выступали на вечере, русский хор был самым лучшим».

Нам, конечно, приятно было читать такие слова.

А 16 февраля у нас были большие торжества. Мы отмечали 50-летие Белорусской ССР. В этот день наш хор выступил на сцене Украинского народного дома с большим праздничным концертом.

Народу было много, зал переполнен. Вначале член правления ФРК С. Черкасов рассказал собравшимся о Белоруссии, о ее достижениях за годы Советской власти, о трудностях и невзгодах, какие перенесла наша Родина. Заключительные слова С. Черкасова: «Мы шлем нашим белорусским друзьям и братьям самые наилучшие пожелания и горячие поздравления», — зал встретил бурными рукоплесканиями.

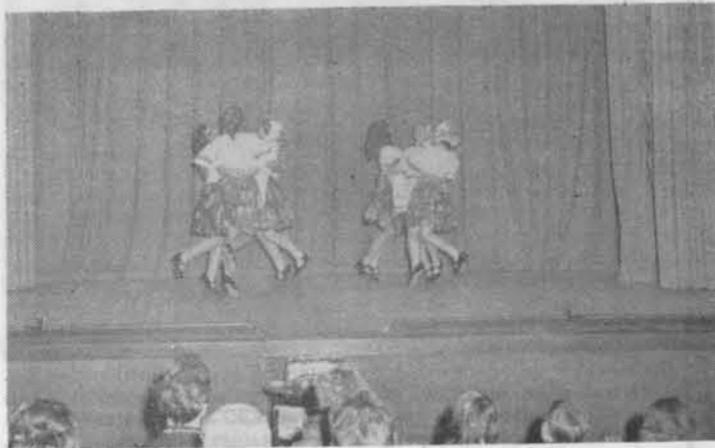
А затем зазвучала песня В. Оловникова «Беларусь, Радзіма». Мужская группа исполнила «Лясную песню» этого же композитора, а наши девушки станцевали «Бульбу». Песни звучали на разных языках. Всем в зале было очень приятно. Наверное, каждый в эти минуты вспоминал свои родные стежки-дорожки, свою милую Родину.

С немалым успехом выступал наш хор и 8 марта, на концерте, посвященном Международному женскому дню.

Сейчас мы готовимся к фестивалю, который состоится летом в Веригино-Камсаке — местах поселения первых русских духоборцев. В нем примут участие все славянские прогрессивные организации. Конечно, нам хочется выступить не хуже других. Поэтому уже сейчас мы серьезно готовимся к фестивалю.

И. КРЕКЕР.

Канада.

Девушки из Виннипега исполняют «Бульбу».

Выступает русский хор.

ДЭПУТАТКА

Аб Марыі Сафронаўне Бушыла пісала тады газета «Правда». Нялёкім быў яе жыццёвы шлях. Судзілася ў буржуазнай Польшчы за кавалак зямлі, змагалася за волю.

Савецкая ўлада ў 1939 годзе адкрыла шлях да новага, шчаслівага жыцця. Праз месяц Марыю Бушыла выбралі дэпутатам Народнага сходу былой Заходняй Беларусі, а потым — членам Паўнамоцнай камісіі на Надзвычайную пятую сесію Вярхоўнага Савета СССР.

І вось яна ўвайшла ў залу Крамля, дзе ішла сесія Вярхоўнага Савета. Члены Паўнамоцнай камісіі занялі месцы сярод дэпутатаў. Адзін за другім выходзілі яны на трыбуну, разказвалі аб сабе, аб новым жыцці. Нарэшце старшыня назваў імя Марыі Бушылы. Хваляванне ахапіла жанчыну.

— Таварышы дэпутаты! Я дэпутатка з Палесся. За тую радасць, што адчуваю сёння, я і мае блізкія пралівалі кроў, сядзелі па турмах. 16-гадовага сына Івана два дні катавалі ў паліцэйскім пастарунку, трымалі ў мурашніку, спрабавалі прымусяць яго адыйсці ад палітычнай барацьбы. Потым яго выцягнулі з мурашніка і два дні білі. Нягледзячы на страшны боль, ён трымаўся. Яго прысудзілі да 10 год турмы, адкуль праз дзевяць год яго вызваліла Чырвоная Армія. Мой муж Лазар Бушыла прасядзеў у турме два гады. Я — год. Наш другі сын таксама за палітычную барацьбу быў асуджаны на год, але ўцёк з турмы і чатыры месяцы жыў у лесе. Калі пачалася вайна Германіі з Польшчай, паліцай прыйшоў да нас у хату і сказаў мне: «Прыходзь на пастарунак». Але ў каманданта была служба-бяднячка. Яна папярэдзіла, што мяне хочучь выслаць.

Я пакінула сваіх пяцёра малых дзяцей і пайшла ў лес, дзе жыла чатыры тыдні, харчавалася зялёнай травой, чарніцамі і грыбамі. Многа гора і пакут перанеслі беларусы, што доўгі час жылі пад уладай буржуазнай Польшчы. Мы дачакаліся вызвалення. А цяпер будзем жыць і будаваць новае жыццё.

Але гэтаму не суджана было збыцца.

...Шоў другі месяц вайны. На сэрцы ў Марыі было трывожна. Уранку яна пагнала павіць карову, а дачцы Веры сказала:

— Як прыедуць немцы ў сяло, прыбяжыш да мяне.

Шоў час, а Вера не прыходзіла. Марыя Сафронаўна не ведала, што немцы ў вёсцы, а Вера зачынілі ў хаце і не выпусцілі.

Ля пераезда М. Бушыла чакалі немцы і паліцай Рыгор Баўкунович. Яе павялі па вуліцы.

Хтосьці сказаў дзеду Сафрону, што будучы расстрэльваць яго дачку. Ён узяў унучку Веру, пакрочыў на плошчу, але развітацца ім не далі.

З сям'і дэпутаткі засталася ў жывых толькі дзве дачкі — Вера і Юля. Адзін сын Юлі закончыў лётнае вучылішча, дачка вучыцца ў Брэсцкім педінстытуце. Дачка Веры вучыцца на падрыхтоўчым факультэце філалагічнага факультэта БДУ.

...Сёння ля калгаснага клуба ў вёсцы Бастьін стаіць помнік Марыі Бушылы і яшчэ чатыром калгасным актывістам. Над іх магілай шумяць дрэвы.

Успамінаюцца словы М. С. Бушылы на пасяджэнні Народнага сходу: «Мы, сяляне, былі закінутымі, мы не мелі голасу нідзе, мы былі пакрыўджанымі, мы былі цёмнымі, але цяпер жыццё нам асвятліла чырвоная зорка з Усходу. Мы сваім вызваліцелям аддаём сэрцы і душу назаўсёды».

М. БАБОК.

ГРАФ РОК ДЭ-СПУРГО Ў САВЕЦКІМ ПАДПОЛЛІ

14 чэрвеня 1920 года ў занятым белагвардзейцамі прыморскім горадзе Керчы быў вынесены смяротны прыгавор групе маладых патрыётаў, якія змагаліся за ўстаўленне Савецкай улады ў Крым. Сярод прыгавораных да пакарання быў 18-гадовы французскі падданы граф Людовік Рок дэ-Спурго. Улічваючы яго маладосць, смяротную кару яму замянілі пажыццёвай катаргай. Праз некалькі дзён на шляху ў другую турму ён быў забіты.

Што ж прымусяла сына ўпраўляючага найбагацейшага ў Крымце маёнтка памешчыка Аліўе аддаць жыццё справе рэвалюцыі?

Адваз на гэтае пытанне дае новая кніга крымскага літаратара Васіля Макавецкага «Парог».

...Выхаваны на французскіх рэвалюцыйных традыцыях, Людовік Рок дэ-Спурго па складу свайго характару быў рамантыкам, востра адчуваў несправядлівасць. Кумірам яго быў Жан Поль Марат. Разабрацца ў падзеях таго часу ў Расіі яму, санітару белагвардзейскага лазарэта, дапамаглі рускія тава-

рышы, з якімі ён пазнаёміўся ў драматычным гуртку клуба.

Адзін з тых, хто змагаўся за справу рэвалюцыі і добра ведаў графа, жыў і цяпер. Гэта — рабочы рыбазасолачнага завода Барыс Базілеўскі. Аўтар кнігі сустраўся з ім. Вось што ён расказаў:

— Людовік быў у ліку тройкі баевікоў, якой даручаліся самыя рызыкоўныя аперачыі. Аднойчы на гары Мітрыдат яны расправіліся з двума белагвардзейскімі афіцэрамі, якія вызначаліся асаблівай жорсткасцю пры падаўленні паўстання рабочых горада Керчы. Затым экспрапрыравалі воінскую касу, забраўшы 18 рэвальвераў і 300 тысяч рублёў. Гэтыя грошы пайшлі для рэвалюцыйнай работы і дапамогі тым, хто пакутаваў у турме...

Нямногія ведаюць аб гэтым падполлі, аб Людовіку Рок дэ-Спурго. Кніга «Парог» пазнаёміць шырокія колы чытачоў з гераічнымі падзеямі тых далёкіх гадоў.

С. ШАНТЫР.

Сотні вялікагрузных МАЗаў кожную раніцу пакідаюць стаянку аўтакалоны 2413. Вадзіцелі атрымліваюць пуцявыя лісты і раз'язджаюцца па розных маршрутах. У Барысаў і Гомель, Брэст і Віцебск, Слуцк, Магілёў і ў мноства іншых вялікіх і малых гарадоў вязуць вадзіцелі на сваіх цяжках грузаў народнай гаспадаркі. У аўтакалоне дзiesiąткі выдатных вадзіцеляў. Сярод іх і Уладзімір БАНЬ, якога вы бачыце на нашым здымку.

Фота А. КАЛЯДЫ.

БАЦЬКОЎСКІХ КРЫНІЦ ПЕРАЗОВЫ

Над пляцоўкай, нібы жоўты парасон, на троххвостых вэжавых кранах вісеў гаркавы пил. Спраў было, хоць касой касі. Ударная камсамольская на Заходняй Дзвіне толькі пачынала набіраць разбег, і, натуральна, каму было да дзівачка, які ў гумовіках і старэнкім ватніку гойсаў па шматлікіх аб'ектах подлэцкага «Нафтабуда», нешта паспешліва занатоўваў у бланкі. Потым, увечары, у мам пайкойчыку ў рабочым інтэрнаце я чытаў і перачытваў «Станцыю Грамы».

Восеньскі,
З начамі вераб'інымі,
Забурчыць сярэдзіта
хрыплы гом:
Хоча затушыць пажар
рабінавы,
Закружыцца у віры
вугром.

Першым слухачам-рабочым Валяціну Белавусаву, Хведару Геугу, мне самому вершы Рыгора Барадуліна (а гэта быў ён) прыйшліся да спадобы. Былі яны яркія, шчырыя, пранікнёныя. Амаль у кожнай строфе адчувалася здзіўленасць непаўторнасію свету.

І міжволі прыгадваўся той Рыгор Барадулін, які разам са сваімі аднакурснікамі па філфаку Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, каб пачынаць шырышо зямлі, не веліч, подых працы адчуць, імчаў на ўсход, да аблогаву казахстанскіх.

Вагон таварны дрогва
тузае,
Дрыжыць, транеца стэарын.
Тут жарты заглушае
музыка,
Там многіх сон паспеў
скарчыць.

Нізка вершаў «На зямлі цілішай», якую паэт напісаў у час працоўнага семестра, на літаратурным конкурсе, прысве-

чаным VI Сусветнаму фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве, была адзначана сярэбраным медалем. Яна ж стала фундаментам першага паэтычнага зборніка Рыгора «Маладзік над стэпам», вельмі прыязна сустрэтага крытыкай. Неўзабаве большасць вершаў зборніка ўвайшлі ў першую кнігу паэта «Цалінаград», выдданую на рускай мове «Маладой гвардыяй» у перакладах добрага знаўцы беларускай літаратуры Івана Бурсава.

Радкі нафтаградскага цыкла гаварылі за тое, што перад намі больш сталы, больш сабраны паэт-лірык. Менавіта такім убачылі чытачы Рыгора Барадуліна ў яго новым зборніку «Рунець, красавіць, налівацца». Імяна палачанскага будоўля, паездкі ў горад беларускіх шахцёраў Салігорск, да праслаўленых энергетыкаў у Беларэзерск з'явіліся крыніцай высокага творчага пад'ёму.

Хацелася верыць кожнаму слову паэта, адчувалася, што водар песень сваіх, вобразных і непадобных, ён нагбом піў з крыніц жыцця, з невычарпальных крыніц бацькоўскай зямлі. Такою была і ягоная кніжка «Нагбом».

Як з добрым сябрам, мы сустрэліся з новай, больш ёмістай кнігай Рыгора Барадуліна «Неруш», у якой яшчэ больш выразна акрэслілася крэда паэта — грамадзянскасць, трывога за дзень заўтрашні, за песні і сонца.

Мне ясным сонцам лёс
наканаваны —
Не ведаць змрочных лёхаў
нематы.
З табою кожным нервам
знітаваны,
Не, Вечнасць, я ў цябе
не паняты!

Для почырку Барадуліна характэрна выключная сакавітасць мовы і багацце вобразаў.

Чытаеш радкі ягоных вершаў і міжволі прыходзіш да думкі, што мова — больш глыбокі паказчык народнага духу, чым мы гэта часам уяўляем. І нас радуе крышталіна-крынічная мова, падслуханая паэтам на ўшпакіх вёсках, на сваёй радзіме.

Мова маці маёй —
беларуская мова,
Што мне, як імя ўласнае,
блізкая і знаёмая,
Што па жылах маіх цячэ і
сонным Сажом і Нёманам.

Барадуліна, па шчасце, не праглынула плынь эксперыментатарства ў форме. Бо не ў экстрэмалізацыі будове твора яго характарыстыка як твора сучаснага, твора сённяшняга дня. Найлепшы спосаб ісці ў пагу з часам — заставацца самім сабой.

Паэзія Барадуліна вызначена выключнай смеласцю ва ўжыванні метафар і параўнанняў і, што адметна, адсутнасцю іх паўтору, чым часта грашаць маладыя літаратары.

Пакуль далёка спіць залава
І сонкі песняцца ў смуге,
Яны ўдваяіх,
Адам і Ева,
Капаюць бульбу
у тайзе.

Спакойны, зусім не крыклівы пачатак. Але потым адчуваецца нарастаючая энергія верша, якая песня спадучаецца з глыбінёй асэнсавання жыцця. Верш «Адам і Ева», радкі з якога я працываў вышэй, даў назву першаму томіку выбранага, які не так даўно выйшаў у выдавецтва «Беларусь». Кніжка гэтая — своеасаблівы падраўнак творчасці паэта за апошняе дзесяцігоддзе, падраўнак вельмі і вельмі радасны, бо за гэты

час Барадулін з літаратара, які лёгка і смела вар'іруе рыфмай, рытмам, вобразам, не асабліва задаючыся мэтай насыціць усё гэта глыбокай думкай, вырас да паэта, крытэрыем якога з'яўляецца высокая грамадзянскасць творчасці.

Перагарнуўшы апошняю старонку зборніка выбраных твораў, падумалася, а ці не будзе пасля гэтага творчага застою, размовы тэт-а-тэт, сам-насам аб тым, што мо' дзе што прагледжана, упушчана? Рыгор хутка развясць такія сумненні. І не без падстаў. У выдавецтва «Беларусь» здадзена новая кніжка «Лінія перамены дат», куды ўвайшлі новая паэма «Блакада», вершы, прывезеныя з усходу і поўдня. У «Маладой гвардыі» ў масавай серыі «Бібліятэкі выбранай лірыкі» выйдзе лепшыя творы паэта, перакладзеныя на рускую мову.

Вось напісаў слова перакладзеныя, і міжволі захацелася сказаць пра Барадуліна-перакладчыка. Колькі ім зроблена ў гэтым жанры, нават і падлічыць цяжка. Тут Дж. Байран і Ул. Бранеўскі, Э. Межалайшэ і Ян Райніс... На мой погляд, лепшым з'яўляецца пераклад народнай драмы Яна Райніса «Ветрык, вей!»

Не так даўно ў латвійскім выдавецтве «Ліесма» выдданая кніжка лірыкі Р. Барадуліна «Час сенякосу». Неўзабаве там жа выйдзе новы зборнік паэзіі, куды ўключаны паэмы «Неба тваіх вачэй», вершы пра Латвію — суседку Полаччыны. Маёца выйсці кніжка беларускага паэта ў братняй Балгарыі.

Лепшае, што напісана Рыгорам Барадуліным, — радкі яго біяграфіі, радкі яго ўласнага жыцця. І гэта натуральна, бо сапраўдны твор — часцінка ўласнага жыцця. Значыцца, новыя рэчы — убачанае, перажытае, сустрэтае на дарогах жыцця. У паэта яны светлыя і шырокія.

В. ЛУКША.

ЗАСНАВАЛЬНІК БЕЛАРУСКАЙ АРХЕАЛОГІІ

Споўнілася 155 год з дня нараджэння заснавальніка беларускай навуковай археалогіі Яўстафія Піевіча Тышкевіча. Нарадзіўся ён і выхоўваўся да 17 год у Лагойскай Мінскай губерні.

У 1830 годзе ён паступіў у Мінскую гімназію, пасля заканчэння якой едзе на тры гады ў Пецяярбург. Вярнуўшыся ў Вільню, з 1835 па 1842 год ён сістэматычна займаецца раскопкамі і вывучэннем курганоў у Паўночна-Заходнім краі.

Яўстафій Тышкевіч ужываў перадавую метадолыку даследавання і сумесна з братам Канстанцінам першым зварыў увагу на гарадзішча як самастойны від археалагічных помнікаў.

У сваім фальварку ў Лагойску браты-археологі стварылі першы ў Беларусі музей старажытнасцей, асновай якога з'явіліся іх асабістая калекцыя і матэрыялы ўласных археалагічных даследаванняў.

У 1847 годзе Я. Тышкевіч быў запрошаны ў Мінск губернатарам А. Сямёнавым прыняць удзел у камісіі па зборы і абвясненню старажытных актаў і грамад XVI—XVIII стагоддзяў гарадоў Мінскай губерні, якія былі выданыя на рускай і польскай мовах у 1848 годзе. Пазней на падставе гэтых матэрыялаў польскі паэт Людвіг Кандраціч (Уладзіслаў Сыракомля) склаў «Мінскую хроніку».

Браты-археологі Тышкевічы ў Вільню ў 1847 годзе выдалі вельмі каштоўную кнігу з прыкладзенай картай «Апісанне Барысаўскага павета». Я. Тышкевіч тут выступіў як гісторык, археолаг, географ і этнограф.

Сведчаннем вялікіх навуковых заслуг Я. Тышкевіча з'явілася выбранне яго ганаровым і правадзейным членам многіх айчынных і зарубежных навуковых таварыстваў. Ён быў ганаровым членам Імператарскай Акадэміі навук у Пецяярбургу, Карацельскай Акадэміі навук у Стакольме, Інстытута археалогіі ў Лондане.

С. АКУЛІЧ.

«РАСПЯТЫ ВОСТРАЎ»

Кожны год чацвёртага мая ў пяць гадзін вечара на маленькім галандскім востраве Таксель, што ў Паўночным моры, па дзве хвіліны спыняецца рух транспарту. У жалобным маўчанні людзі застываюць ля помніка, на якім на рускай і грузінскай мовах напісана: «Тут пахаваны храбры воін, савецкі капітан Шаава Лаладзе і яго баявыя сябры са слаўнага грузінскага батальёна, які да апошняй кроплі крыві змагавіўся за свабоду супраць нямецкіх захопнікаў на востраве Таксель з 6 красавіка па 18 мая 1945 года».

Больш за пяцьсот чалавек загінулі тады ў смяротнай схватцы з ворагам. Толькі некалькім дзесяткам палонных байцоў з грузінскага батальёна давялося вярнуцца на радзіму...

Па матэрыялах гэтых трагічных падзей грузінскі драматург Рэваз Табукашвілі напісаў п'есу «Распяты востраў», пастаноўку якой ажыццявіў Тбіліскі тэатр імя Руставелі. Па яго ж сцэнарыю кінарэжысёр Шота Мангадзе на студыі «Грузія-фільм» зняў карціну «Распяты востраў».

Л. ГОЛЬДЗІНАУ.

ПАДЛЕСКІЯ ПЕСНІ

Любяць у Падлессі песні. Дзяўчаты тут вясёлыя, галасістыя. Спяваць вучацца, мусіць, з малаком маці. На ўсю рэспубліку славіцца Падлескі хор.

...Восенню 1939 года на Баранавіцкі радыёвузел прыйшлі сёстры Вера і Вольга Федчыкі. Рэдактар музычных перадач Генадзь Цітовіч запісаў некалькі іх песень. Хутка Цітовіч прыехаў у Падлессе. Пачалі рыхтавацца да абласнога агляду.

На аглядзе хор заняў першае месца. Затым вясковыя артысты паехалі ў сталіцу. Падлескія песні загучалі на ўсю рэспубліку. Урад БССР у 1940 годзе накіраваў хор на Дэкаду беларускага мастацтва ў Маскву.

У жніўні 1945 года падлескія артысты другі раз выступалі ў Маскве на Усесаюзным аглядзе харавой самадзейнасці А. Свейнікаў, мастацкі кіраўнік агляду, пісаў у газеце «Правда»: «Асаблівай увагі заслугоўвае хор беларускай народнай песні вёскі Вялікае Падлессе. Гэты хор прадстаўляе сабой сапраўдную жамчужыну народнага мастацтва. Выкананне хору поўна абаяльнасці і цэпільні. Тэхніка выканання вельмі высокая, у яго ідэальная інтанацыя, выключна выразная нюансіроўка». Пасля агляду хор месца ездзіў па заводах, калгасах і вайсковых частках Беларусі і выступаў з песнямі.

З таго часу Падлескі хор — удзельнік усіх аглядаў мастацкай самадзейнасці. За выдатнае майстэрства ў 1965 годзе яму было прысвоена званне народнага.

Багаты, рознабаковы рэпертуар Падлескага хору. Але галоўнае месца займаюць народныя песні. Іх больш за сотню.

...Як ручаёк, звоніць песня, шчыра, задумліва. І вось здаецца, цяж імклівая рэчанька непадалёк Падлесся. Льецца песня аб новым жыцці і светлым лёсе. У Падлессі рыхтуюць новы канцэрт.

М. ІВАНОУ.

Ляхавіцкі раён.

Танцавальнаму ансамблю «Крыжачок» Беларускага дзяржаўнага ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна прысвоена званне народнага. Створаны ў 1955 годзе невялікі самадзейны гурток з цягам часу вырас у буйны харэаграфічны калектыў, які налічвае больш за 60 удзельнікаў. У яго рэпертуары беларускія народныя танцы, танцы народаў СССР і краін сацыялізма. Калектыў прымаў удзел ва ўсесаюзных студэнцкіх святах

песні ў Тарту, Рызе, Вільнюсе, выступаў з канцэртамі перад студэнтамі Кіева і ў цалінных саўгасах Казахстана. Самадзейныя артысты БДУ — частая госці хлэбаробаў рэспублікі. Зараз ансамбль рыхтуецца да паездкі ў ГДР. У маі ён выступаў з канцэртамі перад студэнтамі Іенскага ўніверсітэта імя Карла Маркса. НА ЗДЫМКУ: удзельнікі ансамбля выконваюць беларускі народны танец «Крыжачок».

ПАЗЫЎНЫЯ «ЧАЛЮСКІНА»

Спаўняецца 35 гадоў з дня ўстанаўлення Савецкім урадам вышэйшай ступені адзнакі — звання Героя Савецкага Саюза. Упершыню гэта званне было прысвоена адважным палярным лётчыкам, якія знялі з лёдзіны экіпаж і пасажыраў парахода «Чалюскіна». Чалюскінская эпопея, якая завяршылася 35 гадоў назад, яшчэ раз паказала, што савецкі чалавек не вагаецца ў цяжкую мінуту. Перагортваючы дакументы трыццацігадовай даўнасці, бачыш, адчуваеш, што дапамагло выстаяць групцы людзей, якія апынуліся пасля гібелі «Чалюскіна» на дрэйфуючай лёдзіне. Яны былі выратаваны дзякуючы клопам партыі і Савецкага ўрада, іх выратавалі глыбокая вера ў свой народ, мужнасць, дысцыпліна. Гэтыя рысы характару савецкага чалавека не раз праяўляліся і потым, у час дрэйфу папайнцаў, у гады Вялікай Айчыннай вайны, у асваенні цаліны, пры штурме Антарктыды, у легендарных рэйсах касманаўтаў і зусім нядаўна — пры абароне савецкіх граніц на рацэ Усуры.

У Музеі рэвалюцыі ля адной з вітрын стаяць прыціхшыя школьнікі. Перад імі ляжыць разгорнуты журнал, на якім нечая таронкая рука напісала: «Радыестанцыя ГУСМП пры СНК СССР». У журнале паўсотні лінаваных лістоў. Няроўныя радкі. «Уэлен, Хварастанскаму. Машына і качагарка заліты вадой. Вада прыбывае. Шміт. 13.11.1934. 05 гадзін 15 мінут».

Вось яшчэ запіс: «Шэсць гадзін маскоўскага 13.11.Уэлен. Хварастанскаму. «Чалюскін» павольна пагружаецца. Машыны, качагарка ўжо заліты. Прыбывае вада ў першым, другім трумах. Выгрузка ідзе паспяхова. Двухмесячны запас прадуктаў выгружан, стараемся паспеець яшчэ. Пасля заканчэння прыёму пашліце копіі ўсіх маіх тэлеграм у Маскву ў Саўнарком Куйбышаву і ў Галоўпоўначмаршлях Іофе. Шміт». Пракаменціраваць гэтыя трывожныя радкі тэлеграм я прапала Эрнеста Тэадоравіча Крэнкеля, былога радыста парахода «Чалюскіна».

Трыццаць пяць гадоў назад старшы радыст «Чалюскіна» сваёй рукою запаўняў радкі цяпер ужо музейнага журнала.

— Усё тое, што некалі здарылася з «Чалюскіным», ніколі не забудзецца, — расказвае Э. Т. Крэнкель. — Трэск стаяў такі, што, здавалася, уся Арктыка разлятаецца ўшчэнт. У гэты момант да мяне ў радыёрубку і ўвайшоў Ота Юльвіч Шміт. На ім расцілілена футравая тужурка. А мароз стаяў амаль саракаградусны. У мяне ў рубцы таксама д'ябальскі холад, усё роўна як на вуліцы. Вось тады ён і паклаў мне на стол тэкст тэлеграмы аб тым, што «Чалюскін» павольна апускаецца ў ваду. А калі я даў апошнюю тэлеграму аб гібелі карабля, усе ўжо былі на лёдзіне. Усе, акрамя аднаго — Бора Магілевіча, прыціснутага бочкай на палубе, калі ён падрыхтаваўся скокнуць на лёд.

Апошняя радыётэлеграма на Вялікую зямлю была паслана праз 15 гадзін пасля першай. Гэта быў самы напружаны час. І не толькі таму, што людзі перажылі трагедыю і апынуліся адны ў лёдавай дрэйфуючай пустыні. Я ніяк не мог звязацца з зямлёй. Сам чуў перадачы розных палярных станцый, але мяне ніхто не чуў. Памятаю, у навушніках пачуўся трывожны голас Уэлена. Ён пытаўся ў мяса Паўночнага:

— Не выявіў сігналаў «Чалюскіна»?

Потым у прыёмнік урываўся музыка, потым пачуў, як радыстка з Уэлена гаворыць радысту на мысе Паўночным:

— Рыхтуем выратавальную экспедыцыю на сабаках.

Зноў уключаю перадачы, клічу абодвух, але адказу няма. Мае пазыўныя не даходзілі да мацерыка. Трэба было тэрмінова падаўжаць антэну. Але ноччу, у пургу, гэта было немагчыма зрабіць. Ледзь дакачаліся раніцы...

Цяпер у мяне работы хапала, так што нават гарача рабілася. У эфір ляцелі камбінацыі кропка і працяжнікаў: «14 лютага. 4 гадзіны 24 мінуты маскоўскага. Аварыйная. Урадавая. Масква. Саўнарком. Куйбышаву. Копія — Галоўпоўначмаршлях. Іофе. 13 лютага ў 15 гадзін 30 мінут «Чалюскін» затануў, раздушаны лёдзінамі...»

Многія старонкі цяпер музейнага журнала я перапісала сабе ў бланкот. Па іх Эрнест Тэадоравіч успамінае карціны перажытага. Неўзабаве пасля гібелі карабля на лёдавы аэрадром пачалі прабівацца самалёты. У імправізаваную радыёрубку Крэнкеля ляцелі весткі аб надвор'і, аб сіле ветру, аб першых пасадках на лёдзіну лётчыкаў Лялідзеўскага, Слянінава, Каманіна, Молакава, Леванеўскага, Вадап'янава, Дарніна — будучых першых Героў Савецкага Саюза.

Я ўзнаўляю запіс і апошняя старонка лёдавага журнала. «13 красавіка. 1 гадзіна 1 мінута. Гаворыць Ванкарэм». Там знаходзіцца штаб па выратаванні чалюскінцаў. І вось Ванкарэм паведамляе радасную вестку: «Вылецелі тры самалёты». І яшчэ праз дзесяць мінут: «Давайце больш дыму».

1. нарэшце, заставалася на лёдзіне ўсяго шэсць чалавек.

2 гадзіны 15 мінут. Крэнкель прыняў апошнюю радыётэлеграму з Ванкарэма: «Закрываце радыёстанцыю і ідзіце на аэрадром. Усяго добрага. Шчасліва дабрацца».

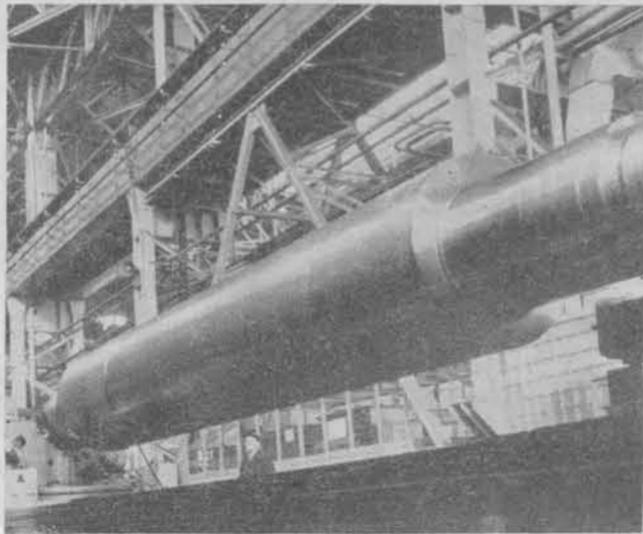
І заключныя радкі легендарнага лёдавага журнала старшага радыста затанушага парахода «Чалюскіна»: «Усім. Усім. Да перадачы нічога не маю. Спяняю дзеянне радыёстанцыі». Тры разы ў эфіры гуцаць пазыўныя «Чалюскіна»: Кропка — працяжнік — кропка. Кропка — працяжнік. Кропка. Працяжнік — працяжнік. Гэта значыць чатыры літары: РАЕМ. І апошні раз аловак Крэнкеля бегавы па радыётэлеграме: «Знят перадачы ў 02.08 маскоўскага 13 красавіка 1934 г.».

Герой Савецкага Саюза Эрнест Крэнкель і цяпер не расстаецца са сваімі навушнікамі. Ноч. Здаецца, эфір угаманіўся. Ён выстуквае свае пазыўныя: «Кропка — працяжнік — кропка. Кропка — працяжнік. Кропка. Працяжнік — працяжнік».

Гэтыя сігналы ляцяць радыёаматарам. На радыёаматарскай карце Крэнкеля адлюстраван гінуцы карабел і пад ім напісана РАЕМ — пазыўныя «Чалюскіна». Цяпер гэтыя чатыры літары — пазыўныя былога старшага радыста «Чалюскіна», Героя Савецкага Саюза Эрнеста Тэадоравіча Крэнкеля.

Г. БАКШЭВА.

НА РОДНОЙ КРАІНЕ

Супрацоўнікі Інстытута ядзернай фізікі Сібірскага аддзялення АН СССР працуюць над рашэннем праблемы кіруемых тэрмаядзерных рэакцый. НА ЗДЫМКУ: у адзеле плазменных даследаванняў рыхтуецца чарговы вопыт.

У цэхах леныградскага электрамашынабудуўнічага аб'яднання «Электрасіла» імя С. М. Кірава пачаты выроб аднавальнага турбагенератара магутнасцю 800 тысяч кілават. НА ЗДЫМКУ: апрацоўка вала ратара генератара.

У ЧАС ФРАНТАВОГА ЗАЦІШША

ДА 25-ГОДДЗЯ ВЫЗВАЛЕННЯ БССР АД НЯМЕЦ КА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ

Неяк павялося, што ў друку асвятляюцца найчасцей баявыя эпізоды і гераічныя ўчынкi. Але ж на вайне палля бою ўзнікала зацішша. Хочацца прыгадаць менавіта такія дні.

...Наш стралковы полк заняў абарону і глыбока ўкапаўся ў зямлю. Вораг замацаваўся на больш выгядных вышэйшых пазіцыях і, баючыся страціць іх, таксама ўпарта акапваўся.

Баявая актыўнасць прыпынілася з абодвух бакоў. Стралініна ўзнікала толькі тады, калі трэба было забяспечыць дзеянні разведкі альбо, наадварот, адвесці ад яе ўвагу. Затым яна сціхала, і над наваколлем усталявалася цішыня. Як быццам і не было вайны.

У адзін з такіх спакойных дзён мяне выклікалі ў зямлянку да камандзіра палка. Ён быў з камісарам часці і незнаёмым мне капітанам.

— У другім батальёне, — звярнуўся да мяне камандзір палка, — адвезлі ў медсанбат камандзіра ўзвода сувязі. Прыміце ўзвод да яго папраўкі, — і дадаў: — Пазнаёмцеся, камандзір батальёна капітан Падольнікаў. Спадзяюся, паладзіце...

Маё прызначэнне ў батальён было не выпадковае. Аказалася, камбат спецыяльна на прасіў прысылаць да яго людзей, блізкіх да мастацтва.

Ад штаба палка да каманднага пункта батальёна было каля сямі кіламетраў. Павозку нагрэлі даверху рознай вайскавай амуніцыяй, скрынкамі з кіналёнкай, і мы з Падольнікавым ішлі пешшу. Але вось Падольнікаў спыніўся, прыкурыў і сказаў:

— Атрыман загад аб разгортванні выхавачай работы на прыкладах гераічнага жыцця нашага народа. Гэта правільна. Патрыятызм мае глыбокія каранні. Ёсць вялікія прыклады гераізму ў далёкім мінулым і, асабліва, у гады сацыялістычнай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны. Многае можна прыгадаць і з мірнага жыцця. У батальёне мы звяртаем на гэта ўвагу.

Далей камбат гаварыў аб ролі літаратуры і мастацтва ў выхаванні воінаў ва ўмовах фронту. Я ішоў і радаваўся, што буду падначаленым гэтага разумнага, прыемнага чалавека.

Павозка заехала ў цяніну. Конь спыніўся без прычуні каля цёмна-зялёнага хмызняку. Я не адразу зразумеў, што мы прыбылі на месца, бо зямлянікі і хады зно-

сін паміж імі былі дбайна замаскіраваны. Заходзіла сонца, і яго праменні ўжо не пранікалі сюды. Прыцемак і цішыня стваралі ілюзію глухага бязлюддзя. Моцныя, у чатыры і болей накатаў, зямлянікі былі абсталяваны ўсярэдзіне з максімальнымі ва ўмовах фронту выгодамі. Падольнікаў не без гордаці сказаў:

— Жывём усё роўна як у даваенным лагеры.

Я адчуў, што капітан рад выпадку яшчэ раз аглядзець сваю гаспадарку і параіцца, што трэба дарабіць або змяніць. Тут быў нават клуб — вялікая зямлянка з глядзельнай залай месцаў на паўтарыста і дзвюма бакавушкамі для палітаняткаў і рэпетыцый мастацкай самадзейнасці. Гэтыя пакоі і зала асвятляліся ад электрарухавічка.

На адной сцяне клубнай залы была аформлена вялікая выстаўка «Наша Радзіма ў выяўленчым мастацтве». Для яе стварэння выкарысталі камплекты часопіса «Огонек», знойдзеныя ў падвале разбуранага будынка бібліятэкі. Каларовыя рэпрадукцыі з карцін выдатных мастакоў былі амаль у кожным нумары часопіса. Іменна з іх складалася экспазіцыя, аформленая з добрым густам і веданнем справы. Пад кожнай рэпрадукцыяй змяшчаўся кароткі тэкст, у якім характарызаваўся мастак і давалася тлумачэнне яго твораў.

На супрацьлеглай сцяне ўбачыў я яшчэ адну выстаўку. Прачытаў буйныя, выразаныя з кардону, ленынскія словы: «З усіх мастацтваў самым важным для нас з'яўляецца кіно». На фанерных шчытах былі змешчаны партрэты братаў Васільевых, Даўжэнікі, Эйзенштэйна, Пудоўкіна, Пыр'ева, Пярэсценкі, Пратазанова і іншых. Пад кожным партрэтам можна было прачытаць біяграфію кінарэжысёра і спіс пастаўленых ім карцін. Тут жа экспанаваліся фотакадры з фільмаў «Чапаеў», «Валачаеўскія дні», «Зямля», «Шчорс», «Аэраград», «Браняносец «Папёмкін», «Аляксандр Неўскі» і інш.

Падольнікаў растлумачыў: — Выстаўку аформілі ў Волагдзе ў тая дні, калі фарміравалася часць. Дапамог салдат Арто Кефчыян — былы супрацоўнік «Масфільма». Цяпер паказваем яе ўжо на чацвёртым месцы франтавой дыслакацыі.

Прыняўшы ўзвод, я, акра-

мя непасрэдна камандзірскіх абавязкаў, увесць вольны час аддаваў рабоце ў клубе. Падрыхтавалі канцэрт мастацкай самадзейнасці. Выступалі мы ў зямлянках і траншэях, на пярэднім краі абароны.

Неўзабаве наш батальён выбіў фашыстаў з вышыні і забяспечыў наступленне войск у глыбіню варожага абароны.

...Беглі дні, поўныя барацьбы і трывогі. У жорсткім баі за вёску Паганяліна быў цяжка паранены і накіраваны ў тыл на той час ужо маёр Падольнікаў. Нашы войскі працягвалі наступаць, вызваляючы ўсё новыя вёскі і паселішчы. Час ад часу прыпыняліся, падцягвалі тылы. Папаўняліся новымі сіламі, боепрыпасамі і зноў, штурмуючы абарону ворага, рабілі прыруч і імкліва развівалі далейшае наступленне. У красавіку 1945 года мы фарсіравалі Одэр, на плячах адступаўшага праціўніка ўварваліся ў Берлін. Занялі яго ўсходні раён — Панкоў.

Пасля шматдзённага грукату гарматных залпаў надыйшла чароўная доўгачаканая цішыня — першая прадвесніца мірнага спакою. Абветраныя, загарэлыя твары салдат азарыліся радасцю ад прадчування зусім ужо блізкай канчатковай перамогі, завяршэння жудаснай вайны.

Шырокія плошчы і вуліцы велізарнага горада былі бязлюдныя. Напалоханыя жыхары пахаваліся, хто куды змог. Толькі на світанку наступнага дня са ўсіх акон уцалелых дамоў і руін нябачныя рукі выставілі белыя сцягі. Імі былі ўсеяны ўсе вуліцы і завулкі, усе адміністрацыйныя і жылыя будынкi. І калі не хапіла белага матэрыялу, у ход пайшлі прасцірадлы, фіранкі, абрусы і нават звычайная сподняя бялізна. Праз некаторы час згаладалыя жыхары пачалі баязліва выходзіць з дамоў, і мы кармілі іх гарачай ежай з салдацкага катла. Ніхто не адчуваў нянавісці да дзяцей і старых. Дабрата і вялікадушнасць вярталіся ў нашы агрубелыя за вайну душы.

Зашумелі людзі на вуліцах, пачулася руская і нямецкая гаворка. Загучала салдацкая песня. Яна звінела ў веснавых промнях шчодрога сонца. Байцы спявалі. Песня даганяла песню. Савецкія песні пераможна грэмелі над плошчамі і вуліцамі апаленага вайной Берліна.

Аляксей СЛЕСАРЭНКА, заслужаны дзеяч культуры БССР.

АКІЯН—БУДУЧАЕ ЧАЛАВЕЦТВА

Тры чвэрці паверхні зямнога шара пакрыта вадой! Няма чаго і казаць, што водныя прасторы, якія складаюць каля 400 мільянаў квадратных кіламетраў, асвоены, вывучаны і падпарадкаваны чалавеку значна менш, чым 150 мільянаў квадратных кіламетраў сушы. Яшчэ многа загадкавага ўзнікае перад вучонымі, якія займаюцца тайнамі водных прастораў. І ўсё ж будучыня чалавецтва звязана з акіянам, гэта значыць, наогул з вадой. Акіяны патрэбны нам ужо і сёння, бо ён тоіць у сабе невычарпальныя багаці. Мяркуюць самі. У адным кубічным метры марской вады ўтрымліваецца 400 г калію — найкаштоўнейшага ўгнаення. А ўсяго ў акіянах столькі солей, што імі можна пакрыць усю сушу саракаметровым слоём. Дно акіянаў засцілаюць 300—350 мільяраў тон жалезамарганцавых канкрэцый, якія ўтрымліваюць медзь, нікель, кобальт. На сушы сусветныя запасы ванадыю складаюць усяго толькі мільён тон, а на дне акіяна — мільярды!

Крыніцай сыравіны для ажыццяўлення ядзернага сінтэзу. Як толькі будзе знойдзены такі «пасуд» у якім можна было б нагрэць «цяжкую ваду» (дэйтэрыю) да некалькіх соцень мільянаў градусаў і ўтрымаць гэту тэмпературу на працягу некалькіх долей секунды, чалавецтва атрымае новую крыніцу энергіі каласальнай магутнасці. Пачнецца новы перыяд «спальвання» Сусветнага акіяна.

Нарэшце, акіяны — велізарная крыніца ежы. Звыш 30 мільяраў тон важаць жывёліны Сусветнага акіяна. А планктон? Уся гэтая маса плаваючых у вадзе мікраскапічных раслін і жывёлін? Цяпер планктон чалавекам не выкарыстоўваецца, а гэта ж не толькі ежа, але і вітаміны, антыбіётыкі і многае іншае.

Даследчыкі «Кон-Цікі» пісалі, што на працягу многіх дзён яны плылі па вялікіх палях планктону, слой якога нагадваў густы боршч. Не трэба, аднак, ехаць у Ціхі акіяны, каб у гэтым пераканацца. Дастаткова пабыць летам на Заслаўскім вадасховішчы, на Нарачанскіх або іншых азёрах, каб уласнымі вачыма ўбачыць не толькі «боршч», але нават «кашу» з планктону. Планктон займаў асаблівае месца ў рацыёне французскага ўрача Алена Бамбара. Многія ведаюць аб яго незвычайным падарожжы. У 1952 годзе за 65 дзён у маленькай гумавай лодцы ён перасек Атлантычны акіяны. Гэта падарожжа ён зрабіў, каб даказаць, што людзі, якія пацярпелі караблекрушэнне, могуць пражыць працяглае час без запасаў ежы і вады харчуючыся толькі тым, што здабудоць за бортам. Увесь гэты час Бамбар харчаваўся сырой рыбай, піў дажджавую і марскую ваду або сок, выціснуты з рыб. І нічога бласплету! Мора здольна пракорміць чалавека, усіх людзей, сцвярджаў Бамбар.

Вучоныя ўсяго свету ўсё больш пільна вывучаюць блакітныя глыбіні. Біёлагі распрацавалі, напрыклад, 7-гадовую Міжнародную біялагічную праграму (МБП) па вывучэнні водных экосістэм (да 1970 года). Значная частка гэтай праграмы выконваецца і гідрабіялагамі праблемнай лабараторыі эксперыментальнай біялогіі нашага ўніверсітэта.

Колькасны падыход да вывучэння ўсіх гэтых этапаў аднаго і таго ж працэсу незвычайна цяжкі. Гэта прэцэдэнт краі гідрабіялагічнай навукі. Але гідрабіялагі аптымісты. Іх навука — навука будучыні.

Т. МІХЕЕВА,
навуковы супрацоўнік
лабараторыі эксперыментальнай біялогіі БДУ
імя Ул. І. Леніна.

СЯБРОЎСКІЯ СУВЯЗІ

Клуб інтэрнацыянальнай дружбы працуе ў Воранаўскай сярэдняй школе. Вучні наладзілі перапіску з многімі школамі брацкіх саюзных рэспублік, Польшчы, Балгарыі, Венгрыі і Кубы. Асабліва цесныя сувязі наладжаны з інтэрнацыянальным клубам сярэдняй школы літоўскага горада Езнаса. Адбыліся дзве сустрэчы вучняў гэтых школ — адна на літоўскай зямлі, другая — на беларускай, якія вельмі запомніліся воранаўскім школьнікам. У Літве яны наведалі казематы Дэвятага форта ў Каўнасе, у якім у час гітлераўскай акупацыі быў фашысцкі канцлагер, дзе загінулі тысячы савецкіх патрыётаў. Вучні пабывалі таксама ля помніка юнай гераніі літоўскага народа Марыты Мельнікайтэ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС: МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.

ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.

На выстаўцы польскіх касметычных вырабаў у мінскім Палацы спорту.

„POLLENA“

— з такой маркай выпускаюць свае вырабы чатыры касметычныя фабрыкі Польскай Народнай Рэспублікі. Назва выбрана, несумнінна, удалая: гэтае лацінскае слова, якое перакладаецца як «кветкавы пылок», фанетычна нагадвае назву краіны-экспартэра і ў той жа час падкрэслівае, што база польскіх касметычных сродкаў — натуральная, што асноўнымі кампанентамі іх з'яўляюцца экстракты з раслін.

Польская касметычная прамысловасць вырасла на шматвяковых традыцыях народнай медыцыны. Некаторыя старажытныя рэцэпты ўжываюцца і зараз амаль без змен, напрыклад, папулярны адэкалон «Прастары» вырабляецца па рэцэпту, распраца-

ванаму яшчэ ў 1682 годзе. Але, нягледзячы на ​​векавы вопыт, сапраўдны размах вытворчасці касметычных сродкаў набыла толькі ў апошнія гады, развіваючыся разам з усёй хімічнай прамысловасцю Народнай Польшчы.

Галоўным імпарцёрам вырабаў з маркай «Polleena» з'яўляецца СССР, і час ад часу ў савецкіх гарадах арганізуюцца выстаўкі польскіх касметычных сродкаў, якія знаёмяць наведвальнікаў з навінкамі ў гэтай галіне. Такія выстаўкі дзейнічаюць зараз у Мінску ў выставачай зале Палаца спорту. Яе арганізатар — фірма ЦІЭХ (знешнегандлёвае аб'яднанне на імпарту і экспарту хімікатаў).

— Сёлета Народная Польшча адзначае сваё 25-годдзе, — сказаў на прэс-канферэнцыі для журналістаў начальнік касметычнага аддзела ЦІЭХа Генрых Бярнацкі. — Зразумела, у юбілейным годзе мы будзем падводзіць вынікі, дэманстраваць свае дасягненні. Нам хочацца шырока паказаць іх у Савецкім Саюзе, які аказваў нам вялікую дапамогу ва ўсіх галінах жыцця. І вось першая сёлетняя выстаўка адкрываецца для мінчан — нашых бліжэйшых суседзяў і сяброў.

На стэлажах — духі і адэкалоны ў арыгінальных прыгожых упакоўках, жамчужныя губныя помады, пудра ўсіх адценняў, ласьёны, гаспадарчыя мыльчыя вадкасці. Сярод вырабаў і тыя, што даўно заваявалі папулярнасць у савецкіх пакунікоў (напрыклад, духі «Быць можа», жэлітэны крэм, яеч-

Лена АЖЭХОЎСКА прапануе ўвазе наведвальнікаў вырабы з маркай «Polleena».

ны шампунь), і навінкі, пра якія цікава расказваюць супрацоўніца ЦІЭХа Дзіна Штэйн і дзяўчаты з варшаўскага салона «Polleena» Здзіслава Мячынска і Лена Ажэхоўска, што прыехалі ў Мінск, каб кансультаваць наведвальнікаў наконт правільнага прымянення касметычных сродкаў.

Мы пацікавіліся, у якія краіны экспартуе касметычныя вырабы фірма ЦІЭХ.

— Нашы вырабы добра ведаюць у многіх краінах Еўропы, — адказаў Генрых Бярнацкі. — У Італіі, напрыклад, іх можна набыць у 200 магазінах. У Парыжы ў славутым салоне Антані (дарэчы, уладальнік салона — выхадзец з Польшчы) мяркуецца адкрыць спецыяльную залу, дзе будуць прымяняцца толькі польскія касметычныя сродкі. Даўно пастаўляем тавары ў Аўстралію. Наладжваюцца гандлёвыя сувязі з ЗША і Канадай, да канца года думаем завесці туды значную партыю нашых вырабаў.

С. КЛІМКОВІЧ.
Фота Ул. КІТАСА.

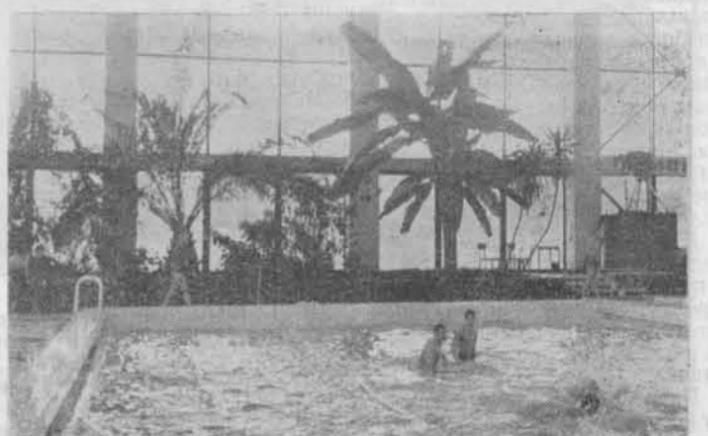

Супрацоўніцы салона «Polleena» дэманструюць прымяненне касметычных сродкаў.

МАГАЗІН РУСКІХ

СУВЕНІРАЎ

«Наташа» — папулярны ў варшавян магазін рускіх сувеніраў. Ён знаходзіцца ў цэнтры польскай сталіцы. У савецкім магазіне заўсёды мнагалюдна: пакунікоў прыцягваюць рускія матрошкі і самавары, вырабы з серабра, лляныя ў нацыянальных касцюмах савецкіх рэспублік. Тут вялікі выбар нарочных мужчынскіх і жаночых гадзіннікаў, духоў і транзістарных радыёпрыёмнікаў. Штодзённы абарот магазіна «Наташа» дасягае 200—250 тысяч злотых.

Мінскі плавальны басейн.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.